

ŽIL VERN
ilustrovaó Džems Prunić

Put oko sveta za 80 dana

Knjige za sva vremena / Kreativni centar

Edicija Knjige za sva vremena

Žil Vern

Put oko sveta za 80 dana

Preveo s francuskog

dr Radovan Zavišić

Naslov originala

Jules Verne

Le tour du monde en 80 jours

Ilustrovao

Džems Prunije (Jame's Prunier)

Komentari

Žan-Pjer Verde (Jean-Pierre Verdet)

© Éditions Gallimard, 1994, za ilustracije

© Éditions Gallimard, 1994, za izdanje na francuskom jeziku

© Kreativni centar, 2002, za izdanje na srpskom jeziku

Prevod komentara

Jelena Jelić

Lektor, korektor i redaktor prevoda

Violeta Babić

Izdaje

Kreativni centar, Beograd, Gradištanska 8

Za izdavača

Ljiljana Marinković, direktor

Štampa

Publikum

Drugo izdanje

2004.

Tiraž

3000

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

821.133.1-93-31

ВЕРН, Жил

Put oko sveta za 80 dana / Žil Vern ;
ilustrovao Džems Prunije ; preveo s
francuskog Radovan Zavišić ; komentari
Žan-Pjer Verde. – 2. izd. – Beograd :
Kreativni centar, 2004 (Beograd :
Publikum). – 296 str. : ilustr. ; 24 cm.
– (Edicija Knjige za sva vremena /
[Kreativni centar])

Prevod dela: Le tour du monde en 80 jours /
Jules Verne. – Tiraž 3.000.

ISBN 86-7781-237-7

COBISS.SR-ID 111514892

Put oko sveta za 80 dana

Žil Vern

ilustrovao Džems Prunije
preveo s francuskog dr Radovan Zavišić
komentari Žan-Pjer Verde

Kreativni centar

“ Za vreme ručka i večere dolazila su na njegov sto sočna jela i pića iz klupskih kuhinja, ostava, ribarnica i mlekar. ”

I

U kojoj Fileas Fog i Paspартu stupaju u međusobni odnos gospodara i slugе

Godine 1872, u kući broj 7 u ulici Sevil rou Barlington Gardens, u kojoj je 1816. godine umro Šeridan¹⁾, stanovao je gospodin Fileas Fog, jedan od najčudnovatijih i najzapaženijih članova londonskog Reform-kluba, iako je izgledalo da se on trudi da ne učini ništa što bi moglo na njega privući pažnju.

Posle jednog od najvećih govornika kojim se ponosi Engleska, došao je, dakle, Fileas Fog, zagonetna ličnost o kojoj se nije ništa drugo znalo sem da je to čovek vrlo uglađen i jedan od najplemenitijih džentlmena visokog engleskog društva.

Govorilo se da je licem sličan Bajronu – jer su mu noge bile bez zamerke – ali jednom Bajronu sa brkovima i zaliscima, jed-

Lord Džon Bajron (1788-1824), slavni engleski pesnik, romantičar, bio je hrom. Ovaj portret lorda Bajrona, iz vremena kada mu je bilo 25 godina, delo je Džeјmsа Holisa (1777-1860). Bajron, pesnik životnog nezadovolјstva i bune, je umro podlegavši bolesti, dok se na strani pobunjenih Grka borio protiv Turaka. Zahvaljujući takvoj smrti postao je simbol romantičnog junaka.

¹⁾ Ričard Šeridan (1751-1816), engleski govornik i dramski pisac. – Prim. prev.

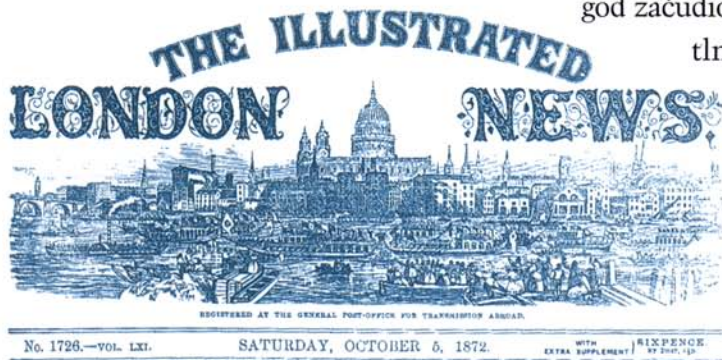
Žil Vern (1828-1905) na fotografiji koju je napravio Nadar (1820-1910), crtač, vazduhoplovac, pisac i slavni fotograf. Romani Žila Verna su prevedeni na dvadeset pet jezika, a slavu duguje svojim knjigama iz oblasti naučne fantastike. Iako je pisao prvenstveno za omladinu, veoma rado su ga čitali i odrasli. *Put oko sveta za osamdeset dana* objavljen je 1873.

nom hladnom Bajronu koji bi mogao živeti hiljadu godina a da ne ostari.

Iako je na prvi pogled bio Englez, Fileas Fog verovatno nije bio Londonac. Niko ga nije nikada video na berzi, ili u banci, ili u jednoj od ustanova u centru grada. Ni u pristaništa, ni u dokove Londona nije nikada prispeo nikakav brod čiji bi brodovlasnik bio Fileas Fog. Ovaj džentlmen nije se pojavljivao ni u jednom administrativnom nadležstvu. Za njegovo ime nije se nikada čulo ni u advokatskom kolegijumu, ni u Templu, ni u Linkolns Inu, ni u Grejs Inu²⁾. Nikada nije bio branilac pred kancelarijskim sudom, ni pred najvišim sudom, ni pred finansijskim sudom, ni pred duhovnim sudom. Nije bio ni industrijalac, ni trgovac, ni zemljoposjednik. Nije bio član Kraljevskog društva Velike Britanije, ni Londonskog društva, ni Zanatlijskog udruženja, ni Raselovog društva, ni Zapadnog književnog društva, ni Društva za pravo, ni Društva za ujedinjene umetnosti i nauke, koja stoje pod neposrednim pokroviteljstvom Njegovog milostivog veličanstva. Ukratko, on nije pripadao nijednom od mnogobrojnih društava kojima kipti engleska prestonica, od Društva harmonikaša do Entomološkog³⁾ društva, osnovanog, uglavnom, sa ciljem da uništava štetne insekte.

Fileas Fog bio je član Reform-kluba i ništa više. Ako bi se kogod začudio što se tako tajanstveni džentlmen nalazi među članovima

toga uglednog društva, dobio bi odgovor da je on primljen na preporuku braće Baring, kod kojih je imao otvoren kredit. Zahvaljujući tome što su svi njegovi čekovi „po viđenju“ bili

The Illustrated London News, osnovan 1842, bio je jedan od listova koji su stajali na raspolaganju engleskim džentlmenima u njihovim klubovima.

²⁾ *Templ, Linkolns In, Grejs In, pravnički kvartovi u Londonu.* – Prim. prev.

³⁾ *Entomologija, nauka o insektima.* – Prim. prev.

uredno isplaćivani zaduženjem njegovog skoro neiscrpnog tekućeg računa, on je imao izvestan poslovni ugled.

Da li je taj Fileas Fog bio bogat? Svakako. Ali kako se obogatilo, to ni najbolje obavješteni nisu znali reći, a i gospodin Fog je bio poslednji kome se na pristojan način moglo obratiti radi obavještenja. U svakom slučaju, nije bio rasipnik, ali ni tvrdica. Gde god je nešto trebalo za neku plemenitu, korisnu ili velikodušnu stvar, on je davao ćuteći i neopaženo.

Ukratko, nije se mogao zamisliti ćutljiviji čovek od toga džentlmena. Govorio je što je manje mogao i izgledao je utoliko tajanstveniji ukoliko je više ćutao. Pri svemu tome živio je javno, i sve što je činio bilo je na dlaku isto, tako da su ljudi u svojoj nezadovoljenoj mašti tražili još nešto iza toga.

Da li je putovao? Verovatno, jer niko od njega nije bolje poznao kartu sveta. Nije bilo ni najzabavnijeg kutka koji on ne bi detaljno poznao. Katkada bi sa malo kratkih i jasnih reči ispravljao bezbrojne pripovetke koje su kružile u klubu o izgubljenim ili zalutalim putnicima; ukazivao je na to šta, u stvari, može biti istina i njegove su reči često bile proročke, jer ih je događaj uvek opravdavao. Taj je čovek morao proputovati ceo svet – bar u mislima.

Ali, bilo je izvesno da Fileas Fog već dugi niz godina nije napuštao London. Oni koji su imali čast da ga bolje poznaju tvrdili su da se niko ne može pohvaliti da ga je video ma na kom drugom mestu sem na putu kojim je išao svaki dan, neposredno od svoje kuće do kluba. Jedina mu je zabava bila čitanje novina i igranje vista⁴⁾. U toj igri, koja se ćuteći igrala, a koja je potpuno odgovarala njegovoj prirodi, on je često dobijao. Me-

Na ovom globusu, koji je bio vlasništvo Žila Verna, on je neumorno beležio granice između mora i kopna. To će biti polazne tačke za svetska putovanja njegovih junaka, istraživača i velikih putnika.

⁴⁾ Vist, igra sa 52 karte, poreklom iz Engleske. Igraju je četiri osobe koje sede nasuprot jedna drugoj. – Prim. prev.

đutim, ti dobici nikada nisu ulazili u njegov džep nego su predstavljali znatne sume u njegovom budžetu za dobročinstva. Treba, uostalom, reći da je gospodin Fog igrao radi igre a ne radi dobitka. Igra je za njega bila bitka, borba sa teškoćama, ali borba bez kretanja, bez prepreka, bez napora, a to je odgovaralo njegovom karakteru.

Znalo se da Fileas Fog nije imao ni žene, ni dece – što se može dogoditi i najčestitijem čoveku – ni rođaka, ni prijatelja – što je zaista ređa stvar. Fileas Fog je živeo sam u svojoj kući u ulici Sevil rou, u koju niko nije dolazio. Nije se govorilo o unutrašnjem životu u kući. Od posluge dovoljan mu je bio svega jedan sluga. Ručavao je i večeravao u klubu, u vreme hronome-

“ ... sem na putu
kojim je išao svaki dan,
neposredno od svoje kuće
do kluba.”

tarski određeno, u istoj dvorani, za istim stolom; nije častio svoje kolege, nije pozivao za sto nekakvog stranca, vraćao se kući samo na spavanje, tačno u ponoć, nije se nikada služio udobnim sobama koje Reform-klub stavlja na raspolaganje svojim članovima. Od dvadeset četiri časa provodio je u svom stanu deset – u spavanju ili oblačenju. Šetao se uvek jednakim koracima po šareno parketiranom predsoblju ili na kružnoj galeriji, iznad koje se zatvara jedno kupa sa plavim oknima, koje na sebi drže dvadeset purpurnocrvenih jonskih stubova. Za vreme ručka i večere dolazila su na njegov sto sočna jela i pića iz klupskih kuhinja, ostava, ribarnica i mlekarica; klupski poslužitelji, ozbiljne ličnosti u crnim odelima, obučeni u cipele sa mekim štofanim đonom, posluživali su ga u osobitom porcelanskom posuđu i sa divnim ubrusom od saksonskog platna. U klupskim kristalnim bocama i čašama bio je njegov „šeri“, njegov „porto“, njegov „kleret“, pomešan sa cimetovom korom ili drugim začinom; najzad, klupski led – dovezen uz velike troškove sa američkih jezera – održavao mu je piće u dovoljno svežem stanju.

Ako je čovek koji živi pod takvim okolnostima nastran, onda se mora priznati da nastranost ima i dobrih strana!

Mada kuća u ulici Sevil rou nije bila raskošna, ona se isticala najvećom udobnošću. Uostalom, kako se navike stanareve nisu menjale, služba u njoj postajala je sve lakša. Ipak je Fileas Fog zahtevao od svog jedinog sluga izuzetnu tačnost i urednost. Toga dana, 2. oktobra, Fileas Fog je otpustio Džejmsa Forstera – ovaj momak je pogrešio što mu je za brijanje doneo vodu od osamdeset četiri stepena Farenhajtovih umesto osamdeset šest – i očekivao je njegovog naslednika, koji se imao prijaviti između jedanaest i jedanaest i po časova. Fileas Fog je sedeo odlučno u svojoj naslonjači, sa nogama sastavljenim kao u vojnika na paradi, rukama naslonjenim na kolenima, tela ispravljena, glave uzdignute, posmatrajući kretanje skazaljke na zidnom satu – komplikovanom mehanizmu – koji je pokazivao časove, minute, sekunde, dane, datume i godine. Tačno u jedanaest i po ča-

Unutrašnjost kuće Ričarda Šeridana, engleskog pisca i političara, u ulici Sevil rou 7. Žil Vern je u nju smestio Fileasa Foga. Ulica Sevil rou je bila jedna od otmernih londonskih ulica koja je gledala na Ridžent strit.

Ovaj časovnik iz XVIII veka pripadao je Šeridanu. Na osnovu ovakvih časovnika, uobičajenih u engleskim kućama, Žil Vern je zamišljao kako Fileas Fog računa časove, minute i sekunde da bi napravio svoj dnevni raspored.

“ ... neko zakuca na vrata maloga salona u kome se nalazio Fileas Fog.”

sova gospodin Fog je po svom svakidašnjem običaju izlazio iz kuće i odlazio u Reform-klub.

U tom trenutku neko zakuca na vrata maloga salona u kome se nalazio Fileas Fog.

Ukaza se otpušteni Džejms Forster.

– Novi sluga – reče on.

Pojavi se momak tridesetih godina i pozdravi.

– Vi ste Francuz i zovete se Džon? – upita ga Fileas Fog.

– Žan, s vašim dopuštenjem, gospodine – odgovori novodošavši – Žan Paspertu, nadimak koji mi je ostao i koji pokazuje moju prirodnu sposobnost snalaženja. Mislim, gospodine, da sam čestit čovek, ali da bih bio iskren, moram reći da sam imao već više zanimanja. Bio sam pevač-skitnica, konjušar u jednom cirkusu, umeo sam da se prevrćem kao Leotar i da igram na konopcu kao Blonden, zatim sam, da bih svoje sposobnosti bolje iskoristi-

stio, postao nastavnik gimnastike, i, najzad, bio sam vatrogasni podoficir u Parizu. U svojoj knjižici imam beleške o čuvenim požarima. Ali već je pet godina kako sam ostavio Francusku i želeći da uživam u porodičnom životu, postao sam sobar u Engleskoj. Kako sam upravo bez službe, a saznajući da je gospodin Fileas Fog najtačniji i najstalniji čovek Ujedinjenog Kraljevstva, predstavljam se gospodinu, nadajući se da ću ovde spokojno živeti i zaboraviti i na samo ime Paspertu...

– Paspertu mi se dopada – odgovori džentlmen. – Preporučili su mi vas. Imam o vama dobra obaveštenja. Zna li za moje uslove?

– Znam, gospodine.

– Dobro. Koliko je časova kod vas?

– Jedanaest časova i dvadeset dva minuta – odgovori Paspertu izvlačeći iz džepa na prsluku ogroman srebrni sat.

– Vaš sat zaostaje – reče gospodin Fog.

– Molim, gospodine, oprostite, ali to je nemoguće.

– Vaš sat kasni za četiri minuta. Ne mari. Dovoljno je samo da utvrdimo razliku. Dakle, počev od ovog trenutka, jedanaest časova i dvadeset devet minuta pre podne u sredu 2. oktobra 1872. godine, vi ste u mojoj službi.

Kad to reče, Fileas Fog ustade, uze svoj šešir levom rukom i stavi ga na glavu automatskim pokretom ne rekavši više ni reči.

Paspartu začu kako se ulična vrata zatvoriše prvi put: bio je to njegov gospodar koji je izlazio; zatim drugi put: bio je to njegov prethodnik, Džejms Forster, koji je takođe odlazio.

Paspartu ostade sam u kući u ulici Sevil rou.

II

U kojoj je Paspartu ubeđen da je najzad našao svoj ideal

„Vere mi – pomisli Paspartu, isprva malo iznenađen – poznavao sam kod gospođe Tiso isto tako živahne dobričine kao što je i moj novi gospodar!“

Treba ovde reći da su „dobričine“ gospođe Tiso voštane figure, koje Londonci rado posećuju, a kojima zaista nedostaje jedino dar govora.

Za onih nekoliko trenutaka što je razgovarao sa Fileasom Fogom, Paspartu je brzo ali pažljivo proučio svoga budućeg gospodara. Bio je to čovek oko četrdeset godina, plemenita i lepa lica, visoka rasta, koga nije ružila nikakva gojaznost, riđe kose i zalizaka, ravnog čela bez bora na slepoočnicama, pre bledeg nego rumenog lica, prekrasnih zuba. Izgledalo je da ima u najvećem stepenu onoga što fizionomisti nazivaju „smirenost u pokretu“, zajednička osobina svih onih koji više rade nego što galame. Miran, flegmatičan, čista oka, čiji kapci behu nepomični, bio je potpun tip onih hladnokrvnih Engleza koji se sretaju vrlo često u Ujedinjenom Kraljevstvu i čije je nešto akademsko držanje Angelika Kaufman vanredno naslikala svojom kičicom.

Slavni akrobata i igrač na trapezu Žil Leotar (1838-1870) izmislio je leteći trapez. U isto vreme, Blonden (1824-1897) postaje slavan pošto je preko vodopada na Nijagari prešao po zategnutom konopcu.

Ovaj portret mladića je delo Angelike Kaufman (1741-1807), rođene u Švajcarskoj. Pokušala je da se nastani u Londonu a zatim je živela u Rimu. Kao učenica svoga oca, takođe slikara, slikarstvom se bavila još od dvanaeste godine. Radila je portrete i figuralne kompozicije u klasicističkom duhu.

„Tako je, dakle, Fileas Fog dobio opkladu...
Šta je doneo sa tog puta?
Ništa, reklo bi se! Da, ništa, samo dražesnu
ženu koja ga je – ma kako to izgledalo
neverovatno – učinila najsrećnijim čovekom.
Zaista, ko ne bi obišao svet
i za manju cenu?“

Put oko sveta za 80 dana Žil Vern

Čitalac postaje istraživač,
književnost postaje otkriće

Ovo su dela najvećih pisaca svetske književnosti.
Sa edicijom **Knjige za sva vremena**
vratite se najlepšim pričama. Otkrijte ih na novi
način, jer su ilustrovane i prokomentarisane kao
što to do sada nikada nisu bile.

Mašta velikog ilustratora:

Džems Prunije slikama predstavlja ovu
ludu opkladu, oživljava priču, likove i pejzaže.

Novo pomoćno sredstvo: dokumentarne
autentične slike, date paralelno i propraćene
objašnjenjima, vraćaju **Putu oko sveta za
80 dana** njegovu reportažnu vrednost.
Originalni tekst, a sasvim nova avantura.

ISBN 86-7781-237-7

9 788677 812379